

KELIOS MINTYS APIE MALDOS GALIMYBES ŠIUOLAIKINIO NIHILIZMO AKIVAIZDOJE

« aber es ist als müsse heute der menschliche Geist erst durch den Nihilismus aus seiner Bahn geworfen werden, soll es erst werden mit dem Namen des unbekanntes Gottes »

Šiandieninio žmogaus nusiskundimas, kad jis negal s melstis, atidengia vien iš opiausi tik jimo problem . Ši problema yra taip paini ir daugiapusiška, kaip ir žmogaus dvasios galimyb s tikrov s pasisavinimo atžvilgiu.

Viena painiausi filosofini problem ir yra daikt pažinimo problema : kokiame s ryšyje yra *ratio* ir *res* ? Dar svarbesnis filosofinis klausimas, susij s su maldos galimyb e, yra klausimas apie žmogaus transcendentin paj gum . Dvi didel s filosofin s srov s žymi žmogaus dvasios keli , šias dvi problemas sprendžiant. Tai realizmas ir idealizmas su visais j atspalviais.

Nuo aklo pasitik jimo intelekto galia ir nuo empirin s tikrov s absoliutinimo žmogus metasi nemažiau fanatišk subjektyvum . Šis dvasios svai iojimas prasideda archajiškuoju tikrov s išgyvenimu, kuriame paveikslas ir pergyvenimas dar atstoja s vok . Seka materijos ir formos skyrimas pas pitagorie ius. Platoniškoji id j bei šeš li filosofija ir nominalizmas sugriauna pasitik jim s vokomis. Kantas uždaro žmog imanencij .

Imanentin s filosofijos srov s stato tikin iam labai konkret klausim : ar žmogus yra galutinai pasmerktas ir prakeiktas « š lan-iai imanencijai», t. y., be jokios galimyb s ištrkti iš savo subjektyvumo. Šis daugiau filosofinis klausimas tampa labai konkretus tikin io žmogaus b dingiausioje veikloje, b tent, maldoje. Iš kur kyla malda, šis žmogui taip tipingas pasireiškimas ? Kur yra šito pasireiškimo užuomazga arba išeities taškas ? Kaip yra užmezgamas

---

¹ K. H. Miskotte, *Wenn die Götter schweigen*, Münchenas 1966, 128 psl.

maldoje nat ralus s ryšys su transcendencija ? Malda yra gi pati b dingiausia ir labai praktiška transcendentin žmogaus veikla. Maldoje transcendencija « tampa k nu », sipavidalina. Vis filosofini klaidžiojim ir abejoni akivaizdoje kyla klausimas, ar malda gal t ra tik subjektyvinis pats sav s patenkinimas ? Ar n ra visos pastangos ir r pes iai išsivaduoti iš savo subjektyvumo tik švaistyn s pakiliais, tuš iais žodžiais ? ²

Ši transcendencijos problema arba maldos galimyb yra glaudžiai susijusi su m s filosofin s galvosenos b du, kuriame gamta ir viršgamtin malon , subjektas ir objektas aštriai skiriami.

Pirmas šios studijos uždavinys yra bendrais bruožais parodyti, kad ši galvosena yra, palyginti, v lyvos filosofijos produktas. Antroje šios studios dalyje bus parodoma, kad su malda susijusi problem išrišimui yra reikalinga vadinamoji « širdies teologija », gi širdis ir pob dis turi b ti puosel jami. Tre ioje ir paskutin je dalyje nihilizmas parodomas kaip maldos užuomazga. Tuo pa iu išryšk ja pa ios maldos s voka.

1. Imanentin filosofija ir malda. — Naujoji teologija stengiasi atsipalaiduoti nuo helenistin s pasaul ži ros, kurios takoje *gamta* ir *viršgamta* buvo visiškai viena nuo kitos atskirtos. Mes ia negalime šios problemos jos platume išgvildenti. Ta vadinamoji *natura pura* yra gryna abstrakcija. Malon n ra kas nors iš « lauko » kaip « viršgamta » m s « nat rai » prijungta, bet tai yra dovana, kurios d ka m s « normali » prigimtis tampa nerami, pilna paslaptingo alkio. Malon yra tai, kas žmog trukdo piln pasitenkinim rasti grynai žmogiškoje santvarkoje ³. Ši mintis jau reiškiasi Platono anamnez je, Augustino metafizin je atmintyje ir ypatingai Paskalio širdies teologijoje.

Ieškant šaltinio, iš kurio malda kyla, mes negalime pasitenkinti m s vienpusiška technišk ja ir intelektualine galvosena. Mes turime pripažinti ir puosel ti vadinamuosius « širdies turtus ». Gaila, kad mes, ypatingai religin je srityje, visa tai, kas « šird » lie ia, labai pla iu mastu pavert me pigiu sentimentalumu.

Atrodo, kad teologin s transcendencijos problemos bei maldos išeities taško ir maldos kaip « su Dievo kalbos » problema kyla iš helenistin s galvosenos, kuri yra reliatyvi kaip ir visos kitos filosofin s srov s.

² Ten pat, 74 psl.

³ L. De-wart, *Die Zukunft des Glaubens*, Einsiedeln 1968, 201-207 psl. ; plg. M. Bl ondel, *Histoire et dogme*, Paryžius 1956, 223-224 psl.

M s helenistin galvosena yra charakterizuota vadinamuoju skilimu tarp subjekto ir objekto. Tai yra, ilgo žmogaus dvasios išsivystymo produktas ir ypatingai Vakar žmogui bdinga laikysena. Labai daug subjektyvumo problem pranykt jei mums pavykt suprasti, kad m s aristotelin ir kantiška galvosena n ra galutin s išminties žodis. Vakar racionalin filosofija pasibaig akligatvy. Vakar žmogus prarado simboli kalb ir pakeit j formul mis ir s vokomis. Bet gi atrodo, kad žmogus negali gyventi be simboli ir be mit . Tai rodo nepaprastai didelis n dieninis susidom jimas archajišk ja bei tolim j ryt filosofija. Taoizmas, budizmas, zenbudizmas, joga ir panašios praktikos yra šiandien Vakaruose didelio d mesio centre. Niekas negal s sustabdyti techniškojo vystymosi, kuris irgi tam tikru atžvilgiu yra aristotelin s, t. y., empirin s filosofijos produktas. Betgi žmogus negali tik viena racija, tik vienusiškai nei galvoti, nei gyventi. Tai, k mes religija ir jos b dingiausia išraiška — malda vadiname, kyla iš visai kit gelmi negu intelektin s s vokos.

Mes užmiršome, kad ta vadinamoji pagonyst n ra ir nebuvo ateizmas arba nihilizmas⁴. Užmiršdami seniausias «pagoniškas » filosofijas, kurios buvo kartu ir religija, mes taip susiauriname savo religijos baz , kad m s teologija tapo formuli skeletu. Bažny ios t vai, kad ir gindamiesi nuo agnostik , vis tik žav josi Sokratu, Platonu ir Vergilijaus pranašišk ja poezija. Gi m s teologin se mokyklose filosofijos istorija teliet tik labai išviršiniu b du priešsokratin galvosen , o egzegez ilg laik ži r jo Apreiškimo tiesas per aristotelinius akinius.

Prieš 40 met dr so Teilhard de Chardin, šis didži metmen žmogus, prasitarti, kad labai daug g rio ir grožio yra ir už Bažny ios sien .

Antrosios Vatikano Santarybos dekretas apie nekrikš ionišk sias religijas, ypatingai apie induizm ir budizm , tampa m s teologijai ir filosofijai nauju akstinu ir padr sina teologus eiti šiuo keliu.

Buda, Konfucijus ir Lao Tse praturtina, praplatina ir pagilina m s galvosenos ir laikysenos baz . Be ši išmin i filosofijos mes vargu rasime keli m s širdies gelmes, kuriose, anot Rahnerio, žmogus susitinka su savo K r ju. Taip pat ir priešsokratin filosofija ir archajiškasis graik menas tur t b ti kiekvienam teologui labai gerai paž stami. Šie filosofai kalba apie žmog ir vaizduoja j kaip viset visame savo pilnume. Tik šis vispusiškas žmogus gali

⁴ K. H. Miskotte, *Wenn die Götter schweigen*, Münchenas 1966, 17-18 psl.

b ti Apreiškimo subjektu. Ypatingai Azijos išmin i metodas gali pad ti krikš ioniu maldoje užmegzti ryš su savo K r ju.

Šie ir kiti didesni Azijos išmin iai prileidžia kaip savaime suprantam dalyk , kad žmogus tik pats savo gelm se tur s ieškoti savo esm s ir savo tikslo. Jie išsamiai kalba apie metod , kuriuo vado-vaudamasis žmogus gal s nužengti savo gelmes. Mums krikš ionims, paskutinio gyvenimo buities ir tikslo rodiklis yra Apreiškimas. Bet, kaip jau mes sak me, j metod šio Apreiškimo pri mimui pasirošti mes galime pripažinti. Be šito metodo m s malda gali likti sausa formulė puokšte. Dar daugiau d mesio turime kreipti žmogaus centr , kuriame gl di aukš iausi ir pla iusia prasme primityviškiausi atsiminimai apie žmogaus esm , jo tiksl ir laiky-sen . Šis centras yra « širdis ».

2. *Malda ir « širdies teologija »*. — Platonas kalba apie anamnez , kuri yra žmogaus kilm s ir jo pradžios prisiminimas. Mitai yra aukš-iausi dokumentai apie žmogaus pradži , jo paskirt bei likim . Gaila, kad tik paskutiniu metu m s teologai prad jo dom tis mit ir pasak teologija.

Augustinas pyn toliau platonišk j ir archajišk j širdies teolo-gij ir filosofij . Jis teigia, kad žmogaus « širdyje » gl di dviguba atmintis : empirin ir metafizin . Per savo metafizin atmint žmogus žino apie savo pradži ir savo paskirt . Ši paskirtis, arba žmogaus tikslas t ra širdyje kaip atsiminimas, ne kaip jau esantis tikslas. D l to žmogus yra neramus, dinamiškas tvarinys ⁵. Šioje žmogaus gelm je gal t b ti maldos užuomazga.

Gilus « širdies » filosofas yra Paskalis. Šis genijus peržvelg jau prieš tris šimtme ius vis racionalin s teologijos steriliškum . Nei malda, nei kitas s ryšys su savo K r ju yra manomi, jei Dievas sivaizduojamas kaip daiktas, jei Dievas lokalizuojamas už žmogaus rib . Tik ti arba išpažinti reiškia pat save prieš Diev atidengti. Žmogus nežino ko nors apie Diev . Jis tepaž sta save prieš Diev . B ti Dievo akivaizdoje buvo dažnai kartojamas sakinys, bet be « širdies » supratimo sen ja prasme šis sakinys yra nesuprantamas. Dievas n ra paž stamas « širdyje » per koki nors filosofin abstrak-cij , bet tiesioginiai, be abejon s ir objektyviai. Dievas yra širdyje jau iamas. Šis žodis «jau iamas » tegali b ti tik tada teisingai su-prastas, jei « širdis » yra imama visoje savoje archajiškoje prasm je. Kitaip suprastas «jautimas» baigiasi sentimentalume. Vienas iš vertingiausi maldos pavyzdži , kur malda iš «širdies » kyla, yra

⁶ J. B. Lotz, *Meditation im Alltag*, Frankfurt a. Main 1963, 32-41 psl.

Paskalio *Memorial*. Tik iš šitos maldos galime suprasti, k Paskalis nori pasakyti žodžiu «jausti». Paskalis aiškiai skiria imanentin, filosof Diev nuo Apreiškimo Dievo. Diev jausti, tai reiškia save pat pripažinti šito Apreiškimo Dievo tvariniu ⁶. ia maldos šaltinis yra širdis. Bet ši širdis turi b ti ne sentimentaliai, bet archajiškai suprasta.

Kaip jau sak me, niekas negal s m s kasdieniniame gyvenime sutrukdyti arba atšaukti subjekto ir objekto skilimo. Šis skilimas yra industrijos ir technikos dvasinis pagrindas. Bet žmogaus santykiuose su Dievu šis skilimas yra pragaištingas. Mes nesame panteistai, teigdami, kad Dievas terandamas tik žmoguje, jo širdyje. Žmogaus gelm se, jo giliausiame « aš » gl di neišnaikinamas žinojimas, tam tikra Evangelija, gera naujiena, kuri ragina ir ver ia žmog pripažinti prieš savo K r j save pat kaip tvarin, su visomis šio prisipažinimo pasekm mis. Šis sav s pažinimas yra maldos užuomazga. Melstis, tai yra save pat prieš savo K r j pažinti, save kaip k rin pripažinti. Tai yra aktyvus nusizeminimas, Dievo akivaizdos pri mimas, bet ne pokalbis su kažkur lokalizuotu Dievu⁷.

Ši studijos dal baigiant, reik t pabr žti vien iš svarbiausi ši dien uždaviniai, b tent, «pob džio », jausmo arba «širdies » aukl jim . Adolfas Portmannas pakartotinai kalba apie pirm j sp dži nepaprast svarb ir prasm viso žmogaus laikysenai bei galvosenai⁸. Žmogaus «pob dyje» gl di jo aido ir atgarsio galimyb s. Panašiai kaip smuiko vert priklauso nuo smuiko d ž s ir jos rezonanso, taip panašiai žmogaus gilumas priklauso nuo jo «pob - džio » turtingumo. Be « pob džio » aukl jimo nebus manoma sukurti naujos teologijos. Ne tik filosofija, bet ir teologija, ypatingai malda, prasideda nat raliu nusisteb jimu, susižav jimu. Šis n ra manomas be « pob džio » aukl jimo. Tai yra maždaug metmenys, kuriais b t galima nurodyti maldos «prigimtines » užuomazgas.

3. Nihilisto maldos užuomazga. — Modernus žmogus negali melstis. Tai b t galima vairiomis priežastimis aiškinti. Man atrodo, kad pati didžiausia maldos nevaisingumo priežastis yra atidengimas arba pažinimas, kad po m s maldos žodžiais, neb ra turinio. Kuo mald formuli ir žodži atsiskyr ir pranyko religiniai išgyvenimai ir

⁶ H. Rombach, *Substanz, System, Struktur*, II t., Freiburg i. Breisgau 1966, 222-230 psl.

⁷ L. Dewart, *Die Zukunft des Glaubens*, Einsiedeln 1968, 200 psl.

⁸ A. Portmann, *Welterleben und Weltwissen*, Münchenas 1964.

paveikslai. Savaiame suprantama, kad aš ia joku b du nesiekiu vesti polemikos d l m s liturgini ir priva i mald nevaisingumo.

K šiandien žmogus savo maldoje išgyvena, gal pailiustruos šis pavyzdys : gyveno kart karalius, kuris buvo pataik n b rio apsup-tas. Jis priprato b ti apgaunamas. Vien ryt karaliaus tarnas užmiršo j aprengti. Karalius pasirod savo liaudžiai nuogas. Bet visi pataik nai prad jo liaupsinti ir šaukti, kad karalius dar niekad taip gražiai, kaip š ryt nebuvo apsireng s. Net apsiausto uodegos neš jas steng si ši nesani uodeg nešti. Tik staiga vienas vaikas savo vai-kiškame atvirume sušuko : žmon s ! juk karalius yra nuogas ! Šis vaiko atvirumas pažadino karaliaus pataik nus. Visi prad jo šaukti, kad karalius yra nuogas. Ir pats karalius g dinosi, kad jis save sivaizdavo apsirengus .

Šio vaiko vaidmen per m šiuolaikinis tikrasis⁹ nihilizmas, kuris yra žmogaus subjektyvumo suabsoliutinimas¹⁰.

Beveik visi žym s m s dien rašytojai, menininkai ir filosofai atrodo netur kito uždavinio, kaip rodin ti, kad po vis teologini spekuliacij skaromis apie viršgamtnes malones ir j šaltin Diev st ri subjektyvus skeletas. Žydai savo laiku išjuok pagonis. J dievai es nebyliai. Žyd Dievas buvo gyvasis Dievas, kuris savo tautos istorijoje veik per kart kartas. Pagoni dievai buvo lokalizuoti ir pati religija buvo tapusi institucija¹¹.

Panašus likimas ištinka, anot m s dien nihilist , mus, krikš ionis. Dievas tapo *causa prima, actus purus, substantia perfecta*. Nihilistai rodo, kad žmogus suabsoliutino save pat , savo paties patyrim . Dievas tapo pasaulio pilie iu, žmogaus padaru¹².

Kur yra j s Dievas, klausia mus nihilistai t kstantmet s psal-m s žodžiais. J atsakymas : Dievas mir . J s tegarbinat Dievo lavon . A. Camus *Sizifo mitas* yra šiuo atžvilgiu pats b dingiausias k rinyš. Camus kvie ia žmog palikti visus žodžius bei formules ir atsistoti mirties, šio « nešvaraus nuotykiio » bei kan ios akivaizdoje. Jis kvie ia žmog paneigti ir atmesti visok pasi lym ir vis malon . Žmogus turi atmesti meil s pasi lym ir pasiduoti ne b ties, bet niekio inercijai, ia nihilistas pasiekia, kad ir kitu keliu, t pat nulin punkt , t *tamsi nakt*, apie kuri dideli mistikai kalba. Gal ia ir yra ta si l tarp žmogaus bej giškumo ir malon s veikimo, ta

⁹ K. H. Miskotte, *Wenn die Götter schweigen*, Münchenas 1966, 23-28 psl.

¹⁰ Ten pat, 33-45 psl.

¹¹ Ten pat, 19-22 psl.

¹² H. Müller-Eckhard, *Das Unzerstörbare*, Stuttgartas 1964, 73-74 psl.

riba, ant kurios žmogus galėtų pradėti melstis¹³, t. y., prisipažinti, kad jam kažko neišsakomo trūksta. Šitas *kažkas* nėra koks svaičiojimas arba sentimentalumas. Tai yra vidinis, gilus visos žmogaus esmės sugrudimas ir sukratimas. Žinoma, nei racionalistinis nihilistas, nei racionalistinis teologas šito *kažkas* nesupras.

Tikras žmogus sukratimas Dievo akivaizdoje yra bevardis. Tai yra tik aikičiojimas, kaip į Paskalis savo *Memorial* vaizduoja, arba Mozės išgyvenimas degantio krūmo akivaizdoje. Negatyvus aikičiojimas, negatyvi, «atvirksčia» malda, yra tikro nihilisto išgyvenimas¹⁴. Nihilistas yra nakviša, jis eina savo imanencijos kalbėjimo nakties sargyb¹⁵. Nė vienas žmogus, tebėra jis aršiausias nihilistas, nepajigia savyje savo būtį, t. y. savo «širdyje» esant Dievui absoliučiai paneigti¹⁶. Šis išgyvenimas, panašiai kaip pozityvus tikintio žmogaus sukratimas panaikina distanciją su tuo, kuris yra neigiamas¹⁷.

Kaip filosofija arba meilė išminčiai, sukratimu arba nusistebėjimu prasideda, panašiai ir žmogus atviro ir aštraus nihilizmo veriamas, išgyvena esminiai ir egzistencialiai savo nuogumą. Šis nuogumo išgyvenimas yra tiesa apie patį save — nusizeminimas. Nuo šios tiesos ligi meilės, ligi «leidimo save mylėti» (Camus) tampa mažas žingsnis. Šis žingsnelis tampa maloniu priemimo arba jos atmetimo paslapyje. Bet tai yra žanga Dievo išgyvenimui, «dialog» su juo.

Kada žmogus tampa priverstas mobilizuoti savo paskutinius rezervus, jis gali suliepsnoti, savo subjektyvumui nugalėti. Gal dabar geriau suprantame tuos vadinamuosius «atsidėjimus», kurie mūsų

¹³ Ten pat, 129 psl.

Šiame veikle nuo 141 ligi 154 puslapio autorius kalba apie transcendencijos apsišaukimą imanencijoje. Plg. mūsų išvedžiojimus apie «širdies» teologiją. Panašias maldos definicijas duoda K. Jaspers ir F. Dürrenmatt: «Gebet ist eine in die Verborgenheit einbrechende Zudringlichkeit, die der Mensch in höchster Einsamkeit und Not wagen mag» (K. Jaspers, *Philosophie*, III t., 1932, 126 psl.; «Am leisen Hinsinken der Demütigen, an ihrem Frieden, der auch mich umschloss wie ein Gebet...») (Fr. Dürrenmatt, *Nächtliches Gespräch*, 1957, 42 psl.). Vieniša pasaulio literatūroje yra Petterio Moenso kova ant ribos tarp būties ir nebūties. Jis bando melstis, bet intelektas nugali širdį. Žr. *Petter Moens Tagebuch*, herausgegeben von E. Schaper, Frankfurt a. Main 1959, 13-64 psl.

¹⁴ M. Buber, *Werke*, III t., Münchenas 1963, 348 psl. Žodyje «galbūt» susitinka ateistas ir tikintysis. Buberis kalba apie seną rabiną, kuris savo mokiniui, jo visas abejones ir jo visus klausimus tik vienu sakiniu teatsakė: pagalvok, bet intelektas galbūt visai tai yra tiesa! Nei tikintysis, nei ateistas nėra saugūs ir tikri. Tas «galbūt» yra jiems abiemis bendras.

¹⁵ A. Camus, *Der Mythos von Sisyphos*, Hamburgas 1959, 45 psl.

¹⁶ H. Müller-Eckhard, *Das Unzerstörbare*, Stuttgartas 1964, 133 psl.

¹⁷ Ten pat, 134 psl.

maldaknyg se b davo apdovanoti atlaidais. Tai yra labai moderni ir ankšta tikros maldos forma.

Bet kit pasakytus ar parašytus atsid s jimus negalima egzistencialiai kartoti. Juos reikia išgyventi, «pasisavinti». Putinas tai išreiškia savo eil raštyje *Malda*¹⁸.

Iš knyg ,
Nors mokytas ilgai, aš melstis nemoku,
Nei Dievo prašyti, nei Dievui d koti,
Parpuol s ant keli ,
Nemoku.

Bet esti —
Bet esti toki valand ypating ,
Kada nežinai nei iš kur, nei d l ko
Kr tin užpl sta toks giedras ramumas
Ir toks palengv jimas, kad neju iomis
Kartoji t vien vienintel žod :
Viešpatie, Viešpatie, Viešpatie ....

Panaši mint išreiškia žyd filosofas Martynas Buberis sakydamas, kad žodis « Dievas » tegali b ti tik šaukiamas: Tu ! Tu ! Tik tada, kai žmogus nekalb s apie Diev , bet j šauks, kaip «tu », tik tada šis žodis « Dievas » atgaus savo pirmin prasm ¹⁹.

Suaik iojime, neišsakomam atsid s jime gl di ne tik maldos esm , bet ir jos forma. Malda savoje esm je yra bežod . Ji, Dvasia, skubamums pagalb , jei mes nežinome, k sakyti, su savo neišsakomais atsid s jimais ²⁰.

«Neišsakomais atod siais!» Jeigu žmogus yra priverstas pripažinti savo rib , jei jis tampa pastatytas tarp niekio ir b ties, tai jam telieka tik šis neišsakomas aiktel jimas, neišsakomas atsidusimas. Tik aik iojantis žmogus paj gia išsiveržti iš savo subjektyvumo. Iš nulinio punkto prasideda malda, kada žmog jo paties kojos neneša ir visi jo samprotavimai pasibaigia. M s dien žiaurum ir žmogaus piktnaudojimo d ka ši tiesa tapo labai ap uiopiamą. Tai galime pailiustruoti N rnbergo karo kaltinink proceso aktais²¹.

¹⁸ V. Mykolaitis-Putinas, *Keliai ir Kryžkeliai*, Kaunas 1926, 221 psl.

¹⁹ M. Buber, *Werke* I t., Munchenas 1962, 507-510 psl.

²⁰ *Rom nams*, 8.22. Visa tvarinija dejuoja ir vysta laukime ir ilgesyje. Ne tik kiti tvariniai, bet ir Švent ja Dvasia apdovanotas žmogus yra šioje tariamai beviltiškoje pad tyje. Ir šis apdovanotas tvarinys aimanuoja. Bet jei jis nežino, kaip melstis, tai jam padeda dvasia su savo neišsakomais atod siais.

²¹ Vienas žurnalistas papasakojo apie saujel žyd vienos Vilniaus kapini koply ios požemyje. Naci persekiojami žydai ia sl p si. Vien vakar šiame požemyje

Panaši situacij galima žiūrėti Kristaus maldoje Alyv sode. Evangelistai kalba apie agoniją, išgąstingumą, smaugiančią baimę. Iš kokių gelmių kyla tas Viešpaties žodis: Eikime! ? Mano valanda atėjo! Ji yra vaizduojamas egzistencialinis akimirksnis. Kristus stovi tarp bėgimo ir tarp niekio.

Taip pat ir Kristaus sušukimas mirštant yra egzistencinio suaikiojimo pavyzdys.

Malda, kaip ir meilė, negali būti racionaliniam žmogaus veikla. Maldai žmogus yra pribrendęs, jei jis prisipažįsta esąs nuogas. Malda tegali prasidėti šiuo nuogumo pergyvenimu. Galbūt šiame sūryšyje galėtume geriau suprasti, ką reiškia šis nualintas ir bespalvis žodis: «malon». Labai lengvai yra ištariamas šis pasibaisingas sakinyss: Visa yra malon. Šis sakinyss kalba apie tūnulin tašką, kur ši diena krikščionis pergyvena ir vykdo pats savyje, atsidūręs intelektualiniame šunkelyje arba praktiško nihilizmo dėka.

Senasis statymas yra tam tikru atžvilgiu nihilistinis. Žmogus neturi jokios teisės nei malon, nei amžiną gyvenimą. Jonas žūvies pilve aiškioja, jo malda yra bežodė²². Jobas nediskutuoja, bet byliną jasi su savo Dievu ant nihilistinis ribos²³. Senojo statymo žmogus yra panašus Bili no vaizduojam Brisii. Brisius tegali apžlibinti ir apkurtinti sektis savo šeiminingo veiksmus ir keltis nuo savo spalikr vos, jei šeiminingas savo švilptelėjimu ją ragina. Ant ribos tarp gyvenimo ir mirties jis pasitiki šeiminingu. Brisius priima mirtį iš savo šeiminingo rankų su pasitikėjimu. Jis trokšta bent palaižyti savo šeiminingo ją žudanį ranką. Tai yra Jobo knygoje minima žmogaus laikysena²⁴. Šioje viltyje išverti, tai reiškia «melstis be atodairos»²⁵. Kiekvienas ribos išgyvenimas yra akstinas suaikioti Jo akivaizdoje.

Jonas Jusaitis

Sitten, Šveicarija

---

jauna žydų pagimdinė. Senas žydas padėjo šiai moteriai ir suvyniojo naują gimdruobę, kuria būtų uždengiami lavonai. Po kelių dienų naujagimis laiš savo motinos ašaras, kuri negalėjo savo sūnaus maitinti. Šioje situacijoje duobkasys pradėjo melstis: Dieve, ar gi tu mums dabar atsiuntei Mesiją! Jei gi Mesijas ateis, tai jis tegali gimti tik kape. Kapas yra paskutinė neviltinga, nulinis taškas, tik šiame taške žmogus pažįsta, kad jis turi būti «iš kitur» pagelbimas.

²² K. H. Miskotte, *Wenn die Götter schweigen*, Münchenas 1966, 424 psl.

²³ Ten pat, 448 psl.

²⁴ *Jobo*, 13,15.

²⁵ *1 Tesalonikie jiams* 5,17.

DER HEUTIGE NIHILISMUS UND DAS BETEN

von

Jonas J raitis

Zusammenfassung

Ausgehend von der Schwierigkeit der Transzendenzerfahrung, die vor allem, in der Unfähigkeit zum Beten ihren Ausdruck findet, versucht der Autor zu zeigen, dass diese Schwierigkeit zum grössten Teil in unserer abendländischen Denkart liegt.

Die geschichtliche Entwicklung dieser Denkart wird im ersten Teil des Referates durch die vorsokratische und asiatische Philosophie gezeigt.

Im zweiten Teil wird die « Theologie des Heizens » als die uneilässliche Voraussetzung des Phänomen « Gebet » hingestellt. Von Platon bis Pascal werden die Folgen der verhängnisvollen Subjekt-Objekt-Spaltung aufgezeigt.

Der dritte Teil ist der Rolle des modernen Nihilismus als einer modernen Voraussetzung zum Beten gewidmet. Hier wird auf das Werk von Albert Camus hingewiesen. Durch die schärfste Nötigung zur letzten Entscheidung für oder gegen die Transzendenz, erfährt der Mensch seine Nacktheit. An der Grenze der «rasenden Immanenz » kann sich die menschliche Freiheit entfalten. Ob diese Freiheit zum unartikulierten Ruf, d. h. zum Urgebet wird, oder in dumpfer Verzweiflung verharret, das ist das Geheimnis des Spieles zwischen dem menschlichen Willen und der Huld Gottes.